

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDEAvdelning
Utvärderingsavdelningen

Lärosäte: Karlstad universitet
Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet samhällskunskap.
Samlat omdöme: Hög kvalitet
<p>Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Förutsättningar vara tillfredsställande.</p> <p>Lärosätet har tillräckliga förutsättningar när det gäller personal inom utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK). Lärarkåren på lärosätet utgör en stark och bred vetenskaplig, pedagogisk och professionsrelaterad kompetens. Den vetenskapliga och professionsrelaterade kompetensen förenas dessutom ofta hos samma personer. Bland lärarna inom UVK återfinns både vetenskapligt kompetent personal och personal med professionell ämneslärarerfarenhet. Den vetenskapliga kompetensen för inriktningen samhällskunskap omfattar både ämnesdidaktik, allmäntdidaktik och pedagogik. Den nationalekonomiska kompetensen kommer att säkerställas inom kort. Ett arbete för att stärka kompetensen på längre sikt har inletts, och det inbegriper att stärka den allmäntdidaktiska-pedagogiska kompetens och forskningen. Lärosätet rekommenderas att sträva efter att mer integrera utbildningens olika delar, så att den bildar en tydlig helhet för studenter och lärare. Bedömaregruppen menar att antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.</p> <p>Utbildningsmiljö är tillräcklig när det gäller UVK. Bedömaregruppen menar att de nuvarande utbildningsmiljöerna i första hand knyter samman egen ämnesforskning med utbildning och praktik, men att forskning kopplad till UVK bör stärkas. Den allmänt didaktiska och pedagogiska forskningen behöver också tydligare komma studenterna till del via UVK och VFU. För inriktningen samhällskunskap har lärosätet en vetenskaplig och professionsinriktad miljö, och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Samhällskunskapens koppling till ämnesdidaktiska och didaktiska centrumbildningar som Centrum för de samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik (CSD) och Research on subject-specific Education (ROSE) är en styrka för utbildningen.</p> <p>Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat vara tillfredsställande.</p> <p>Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, uppfylls. Den ordnande strukturen för utbildningen som beskrivs genom aktiva verb med en lägre respektive högre kognitiv svårighetsnivå ju längre fram i utbildningen studenterna</p>

kommer övertygar i sin tydlighet. Bedömargruppen menar också att mikroundervisningen är ett intressant inslag i programmets uppbyggnad.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls. Målet behandlas inom flera kurser, men med tyngdpunkt i kursen Vetenskaplig metod och utvecklingsarbete, som föregår det avslutande självständiga arbetet. Genomgående framträder en ambition att i kurserna knyta forskning till skolpraktiken. Tyngdpunkten ligger däremot främst på kvalitativ metodik, även om kvantitativ metodik också behandlas. Bedömargruppen menar att lärosätet har anledning till ett fortsatt utvecklingsarbete av undervisning om kvantitativa metoder både inom UVK och inriktningen samhällskunskap. Samordningen mellan UVK och ämnet för detta mål framträder som relativt svag. Ett framträdande inslag i utbildningen är att studenterna ska kunna bedriva skolutvecklande verksamhet på vetenskaplig grund, något som exempelvis lyfts fram som centralt i UVK-kursen Vetenskapsteori och utvecklingsarbete, och i den skriftliga, vetenskapligt grundade utvecklingsplan som studenterna ska arbeta fram under VFU utifrån sina praktikerfarenheter.

Målet att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls. Underlagen ger flera belägg för att utbildningen systematiskt och på olika sätt bidrar till att utveckla och pröva studenternas förmåga att kritiskt och självständigt väga erfarenheter mot forskningsrön. Samtidigt hade bedömargruppen gärna sett en fyligare beskrivning av delar av examensmålet, t.ex. reflektioner om hur studenterna reflekterar över egna och andras erfarenheter inom inriktningen samhällskunskap.

Målet att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls. Bedömargruppen ser det huvudsakligen som positivt att ämneslärarutbildningen framstår som tydligt ämnesdidaktiskt inriktad och ser det som befogat att målet i första hand knyts till VFU. Lärosätet visar på ett i sin helhet övertygande sätt hur VFU och UVK bidrar till måluppfyllelse. Men det är önskvärt att lärosätet starkare förankrar och utvecklar UVK:s didaktiska och metodiska bidrag i utbildningen, samt tydliggör progressionen inom UVK och stärker samordningen mellan UVK, VFU och ämnen. Ett intressant sätt att bearbeta examensmålet inom inriktningen samhällskunskap kommenteras i lärosätets självvärdering i termer av "mikroundervisning". Den förekommer på flera kurser och beskrivs som att studenten, med utgångspunkt i begreppet transformation, anpassar ämnesteoretiskt innehåll till undervisning.

Målet att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet för att stimulera varje elevs lärande uppfylls. Bedömargruppen konstaterar att lärosätet på ett huvudsakligen adekvat sätt argumenterar för hur utbildningen bidrar till att utveckla planering, genomförande och utvärdering av undervisningen, i relation till VFU. Lärosätet redogör för hur specialpedagogik behandlas, och visar på ett övertygande sätt hur detta examineras kopplat till olika specialpedagogiska perspektiv. Förmågorna tränas och testas också genom mikroundervisning och andra aktiviteter. En av examinationerna består av en ämnesdidaktisk gruppuppgift om klimatfrågan. Uppgiften tränar planering tillsammans med andra, genom att gruppen utformar en skriftlig lektionsplanering för området och tillämpar ämnesdidaktiska teorier. En annan examination består av en hemtentamen där studenterna bland annat ska utgå ifrån en sakfråga eller ett område inom internationell politik, för att sedan redogöra för hur området kan hanteras ur ett undervisningsperspektiv. Intervjuerna ger däremot blandade vittnesmål om hur väl UVK bedrivits och samordnats. Bedömargruppen betonar därför vikten av att det revideringsarbete som inletts för att tydliggöra progressionen inom UVK samt

fullfölja och utvärdera samordningen med övriga delar i utbildningen. Utifrån självvärderingen och intervjuerna understryker bedömargruppen betydelsen av att inom UVK också ge utrymme åt de mer generella aspekterna av läraruppdraget, t.ex. mentorskap, föräldrakontakt, ordningsfrågor och andra frågor relaterade till "den pedagogiska verksamheten i övrigt".

Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter och hållbar utveckling uppfylls. Lärosätet visar övertygande hur studenternas förmåga att göra etiska och andra bedömningar utvecklas löpande inom UVK, och provas både i VFU och i olika UVK-kurser.

Lärosätet redogör för ett omfattande, övergripande jämställdhetsarbete där lärarutbildningen och UVK prioriterats. Detta arbete innefattar både lärarutbildningens upplägg och personella aspekter. Lärosätet beskriver i sin självvärdering att det finns en progression i samhällskunskapskurserna för jämställdhetsmålet. Kurserna använder olika metoder och olika innehåll för att gradvis utveckla studenternas förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i sin pedagogiska gärning som samhällskunskapslärare. Exempelvis ska studenterna, enligt ett lärandemål under den första terminen, beskriva och värdera hur faktorer som kön, etnicitet, klass och religion har betydelse för individens sociala levnadsvillkor och samhällsdeltagande. Läraktiviteterna utgörs av föreläsningar och formativa seminarier som följer upp föreläsningarna. Studenternas färdigheter examineras via en tentamen. Vissa svagheter kan noteras när det gäller formuleringar av jämställdhetsmål i kurser, lärarhandledares kompetens att bedöma jämställdhetsaspekter samt en ojämn könsfördelning i lärarkåren.

Uppföljning, åtgärder, återkoppling. Lärosätet har ett fungerande system för utvärdering, återkoppling och åtgärdsprogram. Utbildningen följs upp systematiskt och det har lett till ett omfattande revideringsarbete av UVK som går i riktning mot att förbättra samordningen inom UVK och i relation till utbildningens övriga delar. Ansvariga kursledare analyserar även studenternas resultat och föreslår vid behov åtgärder och förändringar till nästa kurstillfälle. De föreslagna åtgärderna behandlas inom arbetslaget och personalgruppen för den aktuella kursen, och vid ämnesmöten om det gäller mer omfattande förändringar. Kursutvärderingsanalyser publiceras på ämnets kurssidor på lärosätets webbplats för att tydligt kommunicera kursutvärderingarnas resultat. Ett problem med programavbrott anges ha lett till åtgärder för att minska avbrotten. En åtgärd som har initierats är att tidigt i utbildningen introducera vad utbildningen innebär och har till syfte samt att skapa motivation och identifikation med det yrkesval som gjorts. Man har också ett utförligt program för att understödja studenternas studier, men samtidigt är avhopsfrekvensen ganska hög.

Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Studentperspektiv vara tillfredsställande.

Studentperspektivet beaktas på ett tillfredsställande vis, främst genom olika formella kanaler, alltifrån möjlighet att delta och fatta beslut i programråd och lärarutbildningsnämnd till att framföra synpunkter i anslutning till enskilda kurser. Studenternas kritiska synpunkter på UVK framträder som en tungt vägande grund för den revidering av UVK som inletts. I samband med kursavslutningar hålls summeringar när studenterna via muntlig dialog får möjlighet att kommentera kurser ur ett helhetsperspektiv. Kursledare för då ett samtal med studenterna om den aktuella kursen. På ämnesråd möts kursledare och studentrepresentanter för att diskutera kursernas innehåll och form. Återkommande punkter på dagordningen är kopplingen lärandemål–kursinnehåll–examinationer, kurslitteratur, undervisningsformer och progression. Bedömargruppen menar att detta är ett bra

arbetsätt, men hade gärna även sett kommentarer från lärosätet om studenternas delaktighet och engagemang i dessa frågor.

Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan vara tillfredsställande.

Arbetslivsperspektivet i ett samtida och framtida perspektiv beaktas främst i VFU men också i utbildningens övriga delar. Utbildningen bedrivs genom organiserad samverkan med skolor i regionen och olika regionala nätverk. Flera exempel finns på hur utbildningen och ämneskurser i samspel med aktiva lärare och VFU tar upp aspekter av detta, exempelvis hur digitaliseringen kan komma att påverka skolan. Förutom att studenterna möter arbetslivet i form av yrkesverksamma lärare under sin VFU, så uppträder verksamma lärare på olika sätt i utbildningen. Exempelvis tillvaratas några tidigare lärarstuderandes erfarenheter av sina första år som lärare genom att de gästföreläser tidigt i programmet. Andra exempel är en verksam gymnasielärare som leder och undervisar i en delkurs om medier. Även representanter för andra yrkesgrupper förekommer. Bedömggruppen rekommenderar lärosätet att stärka detta område inom UVK, som del av det mer generella perspektiv på läraryrket som UVK ska bidra till, och som ger studenterna redskap att konstruktivt hantera framtida skolreformer.

Utbildningsvetenskaplig kärna

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal

Bedömning med motivering: *Antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.*

Den samlade studentvolymen är svår att uttolka, men antalet nyregistrerade programstudenter har enligt självvärderingen stigit från 147 till 257 under åren 2012–2017. Inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) arbetar sammanlagt 36 lärare och inom verksamhetsförlagd utbildning (VFU) 14 lärare, varav hälften på högst 10 procent av en heltid. I lärargruppen finns både vetenskapligt kompetent personal och personal med professionserfarenheter i form av egen lärarutbildning. Det finns också en blandning av lärare med allmän didaktisk-pedagogisk kompetens och ämnesdidaktisk respektive ämnesspecifik kompetens. De lektorer som undervisar i UVK har lärarutbildning eller bedriver pedagogisk forskning. Överlag har en relativt stor andel lärare lärarbakgrund, och studenterna får enligt självvärderingen och intervjuerna möta en del nu yrkesverksamma lärare inom ramen för UVK, utöver de lokala handledare som leder dem under den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Självvärderingen resonerar också tydligt om rekrytering och kompetensutveckling av lärare, t.ex. genom forskarutbildning av adjunkter.

Lärosätet bedriver enligt självvärderingen ett arbete med att åtgärda personalrelaterade brister. Bland annat lyfter man fram ett målmedvetet arbete för en adekvat och god kompetensförsörjning. Andelen disputerade lärare inom UVK påpekas i självvärderingen vara lägre än rekommenderat. En angiven orsak till detta är att flera disputerade har fått forskningsmedel och därför inte deltar som lärare i utbildningen. Bedömggruppen anser att andelen disputerade lärare inom UVK (20 av 35 lärare) säkerställer kompetensen på kort sikt, men anser samtidigt att den kompetensstärkning som

initierats är befogad för att säkra kompetensen på längre sikt. Bedömargruppen anser också att en professor med didaktisk inriktning bör få större plats inom UVK, något som också påpekas i självvärderingen. Den här bristen kan på lång sikt komma att åtgärdas via de satsningar lärosätet gör på forskning inom området. Här bör lärosätet enligt bedömargruppen upprätta tydliga åtgärdsplaner för att säkra kompetensen på längre sikt.

Lärosätet redovisar ett stort antal lärare som är inbegripna i UVK, både i Karlstad och vid Musikhögskolan Ingesund, varav de flesta gör relativt små undervisningsinsatser inom utbildningen. Lärosätet anger vid intervjuerna att detta förhållande bottnar i en strävan att erbjuda kvalificerad kompetens i de olika kurserna som ingår. Bedömargruppen menar utifrån uppgifterna i självvärderingen och intervjuerna att lärosätet bör överväga en läramässigt mer sammanhållen UVK genom att minska antalet involverade lärare, i synnerhet för UVK i Karlstad. Ett annat utvecklingsområde för UVK i Karlstad är att stärka det gemensamma ansvaret för UVK som helhet och som en del av ämneslärarutbildningen hos alla undervisande lärare. Detta gäller i synnerhet de kursansvariga lärarna.

Utbildningsmiljö

Bedömning med motivering: *Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.*

En särskild omständighet som försvårar bedömningen av UVK är att den förekommer i två skilda utbildningsmiljöer knutna till samma universitet: Karlstads universitet och Musikhögskolan Ingesund. Trots att de är formellt samordnade genom gemensamma kursplaner för UVK, bedrivs de på olika platser och utifrån skilda upplägg på utbildningarna. UVK behandlas i huvudsak som en enhet i den här utvärderingen, och vi markerar om bedömargruppens kommentarer skiljer sig åt mellan utbildningarna.

Lärosätet har enligt självvärderingen och intervjuerna goda förutsättningar att bedriva lärarutbildning på grund av att det finns forskningsmiljöer, för både ämneskunskaper och ämnesdidaktik, och i viss utsträckning en allmän didaktisk miljö. Bedömargruppen delar i huvudsak den bedömningen. Lärosätet (den del som finns i Karlstad) har fyra ämnesdidaktiska och didaktiska centrumbildningar som verkar ämnes- och fakultetsövergripande. Dessa centrumbildningar bedriver forskning som är praxisnära och yrkesrelevant, och lärarna som medverkar i ämneslärarprogrammen är i hög grad knutna till dessa centrum. Centrumbildningarna får största delen av de forskningsmedel som kanaliseras via lärarutbildningsnämnden. Överlag framträder en praktikorienterad miljö, som under senare tid även innefattar en forskarskola för lärare inom ramen för den statligt finansierade försöksverksamheten med praktknära forskning (ULF). Man har alltså nära samverkan med skolor för praktknära forskning.

De centrumbildningar som finns har däremot i första hand gynnat ämnesinriktad forskning, ibland i direkt samverkan med skolor, medan forskning knuten till den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) och den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) i första hand har krävt fakultetsmedel. Även om det pågår en satsning för att stärka UVK- och VFU-området, vilket framgår både av självvärderingen och av intervjuerna, har detta område hittills varit underfinansierat med forskningsmedel.

Bedömargruppens slutsats blir därför att de nuvarande utbildningsmiljöerna i första hand knyter samman egen ämnesforskning med utbildning och praktik, men att forskning kopplad till UVK bör stärkas. Enligt självvärderingen och intervjuerna är detta något som lärosätet arbetar med. Det är,

menar bedömargruppen, viktigt att försöksverksamheten med praxisnära forskning följs upp, så att den allmänbildnings- och pedagogiska forskningen stärks och kommer studenterna till del via UVK och VFU.

Bedömargruppen anser att lärosätet bör arbeta för att skapa en mer integrerad lärarutbildning (Karlstad), där utbildningens olika delar (ämneskurser, UVK och VFU) och struktur är tydligt kommunicerad och förankrad bland studenter och lärare. Här kan Karlstad hämta vissa lärdomar från Musikhögskolan Ingesunds integrerade utbildning, även om förutsättningarna är mycket olika. Det handlar enligt bedömargruppen framför allt om att tidigt och genomgående förankra utbildningen som en helhet, så att studenterna ser och uppskattar hur de olika delarna med ämneskurser, UVK och VFU, vilket bidrar till att rusta dem för läraryrket. Intervjuerna vittnar om att ett sådant helhetstänkande är mer förankrat i Ingesund än i Karlstad. Att stärka formerna för rekrytering, samverkan med och utbildning av VFU-handledare är något som däremot både Karlstad och Ingesund bör utveckla, som grund för en sammanhållen utbildning och garant för dess kvalitet.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visar kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Lärosätet visar i självvärderingen och intervjuerna hur man inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) behandlar kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa metoder, både i olika läskurser och i förberedelser i övrigt som rör skrivande, seminariebehandlings, examinationer inför det självständiga arbetet. Både utformning och genomförande samt examination redovisas med flera konkreta exempel som illustrationer. Tyngdpunkten i detta ligger enligt framställningen på UVK-kursen Vetenskaplig metod och utvecklingsarbete, som föregår det avslutande självständiga arbetet. Men av självvärderingen och intervjuerna framgår det övertygande för bedömargruppen hur de olika UVK-kurserna bidrar till måluppfyllelsen, bland annat genom att ta upp olika teoretiska perspektiv på skolans uppdrag samt på kunskap, lärande och ledarskap, och låta studenterna genomföra olika typer av mindre undersökningar.

Bedömargruppen urskiljer en god ambition att genomgående knyta samman forskning och praktik, och på så sätt göra studenternas fördjupade vetenskapliga kunskaper yrkesrelevanta. Inom UVK ges flera kurser som syftar till att bidra till att fördjupa kunskapen om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet i ett lärarprofessionsperspektiv, och som i de flesta fall provas genom olika skrivuppgifter och det självständiga arbetet, men också genom muntlig examination utifrån fall, i workshoppar och seminarier. Lärosätet visar även hur de säkerställer målet för relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Överlag redovisas hur ämnesteorier,

pedagogisk/didaktisk forskning och studenternas egen beprövade erfarenhet kopplas till målet via den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Ett framträdande inslag i utbildningen är att studenterna ska kunna bedriva skolutvecklande verksamhet på vetenskaplig grund, något som exempelvis lyfts fram som centralt i UVK-kursen Vetenskapsteori och utvecklingsarbete, och i den skriftliga, vetenskapligt grundade utvecklingsplan som studenterna ska arbeta fram under VFU utifrån sina praktikerfarenheter.

Bedömggruppen menar att arbetet med att undervisa i och examinera kvantitativa metoder kan stärkas inom UVK, ett utvecklingsområde som även lärosätet har identifierat i självvärderingen och intervjuerna, och som bör stärkas i samråd med utbildningens övriga delar, både ämnen och VFU. Detta lyfts fram i självvärderingen och handlar om att introducera en kvantitativ metod tidigt i utbildningen. Nu behandlas inte kvantitativa metoder förrän i den sent förlagda kursen Vetenskapsteori och utvecklingsarbete.

Bedömggruppen vill även framhålla vikten av att behandla kvantitativa metoder som något professionsrelevant, och därför angeläget för studenterna att ha kunskap om. Bedömggruppen rekommenderar generellt utifrån självvärderingen och intervjuerna en stärkt samordning av vetenskapsteori och forskningsmetodik mellan UVK, VFU och ämnena, som ett viktigt led i att förankra utbildningen som en helhet, och få studenterna att förhålla sig till olika vetenskapliga traditioner. Det kan också bidra till att minska den teoretiska spretighet som, enligt de intervjuade studenterna, delvis präglar utbildningen.

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Bedömggruppen anser att ovanstående målskrivning uppfylls. Lärosätet visar i sin självvärdering detta genom att beskriva flera olika typer av uppgifter inom UVK och VFU i samverkan med ämneskurserna. Ett par belysande exempel är den skriftliga utvecklingsplan som studenterna utformar under VFU och de två examinationsuppgifter som ingår i kursen *Vetenskaplig metod och utvecklingsarbete*, där studenterna med stöd i forskning ska argumentera för utvecklingsinsatser kopplade till ämnet och till skolan mer generellt. Ett annat gott exempel är UVK vid Musikhögskolan Ingesund, där studenterna i bedömningskursen ska formulera och motivera bedömningsexempel i ämnet musik med stöd i relevant forskning och beprövad erfarenhet.

Lärosätet visar med ovanstående exempel och flera andra på ett trovärdigt sätt hur studenterna systematiskt och i relation till relevant forskning får bearbeta, utvärdera och reflektera över framför allt sina praktikerfarenheter, som ett led i att bli rustade för att ta aktiv del i skolans utveckling. Lärosätet visar också i självvärderingen och intervjuerna ganska utförligt och övertygande hur målet examineras i flera av UVK:s kurser både på grundläggande och avancerad nivå, exempelvis i kursen *Leda och lärande* genom en reflektionsuppgift utifrån en fallbeskrivning och i *Betyg och bedömning* genom en hemtentamen som sätter dagens betygssystem i ett historiskt och ett internationellt perspektiv. Dessa exempel belyser att man prövar studenternas förmåga att förhålla sig kritiskt och självständigt både till egna och andras erfarenheter och till forskning, genom att dessa aspekter

bildar grund för bedömningen av examinationsuppgifterna. Flera intervjuade studenter vittnar om att antalet examinationsuppgifter varit alltför många inom utbildningen, och att just separata reflektionsuppgifter varit ett återkommande inslag inom UVK. Enligt studenterna har däremot mängden examinerande uppgifter successivt minskat som en följd av studenternas påpekanden, något bedömargruppen ser som en positiv förändring.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Självvärderingen understryker att detta målområde huvudsakligen bedöms i VFU-verksamheten. Målet knyts alltså i första hand av lärosätet till den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) och den progression som där eftersträvas i samspelet med den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) när det gäller t.ex. värdegrundsarbete, konflikthantering, elever med skilda förutsättningar och bedömningsrutiner. Det skrivs fram en tydlig progression i VFU-kurserna, där de två första VFU-kurserna har ämnesmål och den tredje och sista VFU-kursen både har UVK-mål och ämnesmål. Studenterna ska visa ökad medvetenhet om vad läraryrket innebär genom rapportering, egna reflektioner och i trepartssamtal.

Några exempel ges i självvärderingen och intervjuerna på hur olika UVK-kurser bidrar till att utveckla och examinera målet och hur detta kopplas till VFU. Bedömargruppen anser dock att skrivningen är rätt kortfattad och att utrymmet främst ägnas åt de lärandemål som finns i olika kurser, och att självvärderingen och intervjuerna enligt bedömargruppen ger en mindre tydlig bild av vad UVK-kurserna bidrar med i förhållande till den didaktiska och metodiska tillämpningen, vilket nog delvis kan förklaras med att lärosätet anser att målet i första hand är en angelägenhet för ämnena och VFU. Självvärderingen och intervjuerna stärker med andra ord bilden av att ämneslärarutbildningen på lärosätet är tydligt ämnesdidaktiskt inriktad och fäster stor vikt vid VFU-praktiken. Detta ser bedömargruppen som i huvudsak positivt, men vi noterar också en del svagheter i konstruktionen. För UVK:s del ser vi ett behov av att förstärka de allmänna didaktiska och metodiska grunderna för lärararbetet. Vi ser detta som en delförklaring till att studenterna har haft vissa svårigheter att förstå UVK:s roll i utbildningen.

En annan utmaning som delvis berör UVK är hur lärosätet säkrar kvaliteten i VFU inklusive examinationsformer, utbildning av lokala handledare samt formerna för samverkan mellan lärosäte och skolor. Bedömargruppen anser att självvärderingen och intervjuerna ger belägg för att VFU håller tillräcklig kvalitet, vilket främst garanteras genom examinationen via trepartssamtal, i kombination med studentens egen löpande dokumentation och VFU-handledarens bedömningsunderlag. Men lärosätet noterar att VFU behöver stärkas i flera av dessa avseenden. Även bedömargruppen konstaterar att det finns flera utvecklingsområden, och att kvaliteten på VFU kan variera mellan olika ämnen. Framför allt vill bedömargruppen uppmana lärosätet att utvecklingsarbetet som riktas mot VFU leder till att VFU inom alla ämnesinriktningar bedrivs i nära samverkan mellan ämnena och UVK, samt att alla VFU-handledare är handledarutbildade. Lärosätet visar i självvärderingen och intervjuerna hur mål som examineras inom VFU genom trepartssamtal och annan studentdokumentation förbereds och bearbetas inom UVK, men utifrån intervjuerna (gäller i första hand Karlstad) finns det anledning att påpeka vikten av att sådana kopplingar mellan

UVK och VFU (och ämnena) också i praktiken blir synliga för studenterna som en del av ett förankrat helhetstänkande kring utbildningen.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Bedömggruppen anser att målområdet uppfylls. Av självvärderingen framgår att VFU utgör det centrala sammanhanget för måluppfyllelsen, att det främst är genom VFU som studenterna får möjlighet att pröva, visa upp och bli bedömda för sina lärarpraktiska förmågor och examineras genom olika bedömningsunderlag och undervisningsplaneringar som också ligger till grund för det avslutande trepartssamtalet. Bedömggruppen konstaterar utifrån självvärderingen och intervjuerna att lärosätet på ett huvudsakligen adekvat sätt även beskriver och argumenterar för hur den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) bidrar till att utveckla planering, genomförande och utvärdering av undervisningen, i relation till VFU. I självvärderingen tar man exempelvis upp hur specialpedagogik behandlas inom UVK-kursen *Den lärande eleven*, och visar på ett övertygande sätt hur detta examineras genom att studenterna individuellt och i grupp utvecklar och analyserar egna fallbeskrivningar, kopplat till olika specialpedagogiska perspektiv. För musikstudenter tas identitetsformation specifikt upp knutet till just musik. Ledarskap i klassrummet, elevbedömnings motiverande funktion och konfliktlösning tas upp som andra exempel på hur man inom UVK förbereder studenterna för att utveckla sin praktiska förmåga att verka som lärare.

Intervjuerna ger däremot blandade vittnesmål om hur väl UVK i dessa två tappningar har förankrat detta målområde, särskilt gäller det för Karlstad som del av en kritik av hur UVK har bedrivits och samordnats.

Bedömggruppen betonar därför vikten av att det revideringsarbete som inletts, för att tydliggöra att progressionen inom UVK och samordningen med övriga delar i utbildningen fullföljs och utvärderas. Utifrån självvärderingen och intervjuerna understryker bedömggruppen betydelsen av att inom UVK också ge utrymme åt de mer generella aspekterna av läraruppdraget, som t.ex. mentorskap, föräldrakontakt, ordningsfrågor och andra frågor relaterade till "den pedagogiska verksamheten i övrigt", aspekter som inte lyfts fram i någon större omfattning, men som är en central del av lärarens arbete i skolan.

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.*

Självvärderingen visar enligt bedömggruppen att studenter får möjlighet att utveckla ovanstående förmågor under utbildningens gång. Även under detta målområde ligger det en betoning på VFU kopplat till UVK, med särskild tonvikt på hur styrdokumenterna ska tolkas och sättas i ett barnperspektiv och ett vidare samhällsperspektiv. Men det betonas också hur man genom arbete med fallbeskrivningar kopplar samhälle och etik till praktiken, knutet till teorier om lärande.

Självvärderingen styrker att studenterna kan visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen. Särskild tonvikt läggs på värdegrundsfrågor. Beskrivningen är relativt utförlig och konkret, med flera illustrativa exempel, där olika UVK-kurser syftar till att fördjupa studenternas VFU-erfarenheter och knyta an dem till forskningen. Lärosätet redogör för olika seminarier och enskilda kursmål som ska rusta studenterna för att uppnå målen. Målområdets aspekter förekommer löpande under hela utbildningstiden och svarar väl mot bedömningsgrunden. Det saknas däremot explicita skrivningar om hållbar utveckling i självvärderingen, vilket lärosätet själv lyfter fram som ett utvecklingsområde inom UVK, och som något man upprättat en åtgärdsplan för.

Jämställdhet

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras huvudsakligen i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Bedömargruppen anser att jämställdhet hanteras inom utbildningen på ett tillfredställande sätt. Lärosätet redovisar enligt bedömargruppen i självvärderingen ett utvecklat arbete med jämställdhetsfrågor och detta bekräftas genom intervjuer. Perspektivet genomsyrar utbildningen och det finns explicita mål och examinationer där studenterna ska beakta ett jämställdhetsperspektiv. I VFU finns jämställdhetsperspektivet explicit utskrivet som mål, och där får studenterna använda egen beprövad erfarenhet och som forskningslitteratur för att resonera om jämställdhet, normkritik och andra genusrelaterade frågor. Flera exempel ges på hur målet redovisas och examineras, däribland hur studenterna ska lära sig att arbeta med jämställdhetsfrågor i den egna undervisningen.

Lärosätet redogör även för att arbetet med jämställdhetsfrågor inom utbildningen är del av en övergripande strategi att verka för jämställdhet inom hela lärosätet, både med avseende på utbildningens innehåll och sammansättning. I det arbetet har lärosätet valt att prioritera lärarutbildningarna och i ett första steg särskilt UVK. Bedömargruppen noterar att lärosätet i detta strategiarbete har identifierat ett behov av att förtydliga målskrivningar om jämställdhet och genuspedagogik inom UVK och VFU, samt att förstärka kompetensen hos de lokala lärarutbildarna i att bedöma måluppfyllelsen för jämställdhet. Bedömargruppen konstaterar också att lärarkåren inom UVK är klart mansdominerad, vilket är något att beakta i framtida rekryteringsarbete.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Bedömargruppen anser att formerna för ämneslärarutbildningens uppföljning, åtgärder och återkoppling är tillfredsställande. Lärosätet redogör för ett centralt utarbetat utvärderande arbete som bedrivs med studenter i olika skeden av sin utbildning liksom med alumner. I självvärderingen redovisar de rutiner för hur dessa synpunkter tas upp samt leder till förändring och anpassning utifrån önskemål. De redovisar tydligt i självvärderingen hur de arbetar med systematisk uppföljning av utbildningen, och hur dessa insatser återrapporteras och vid behov omsätts i åtgärder. I det mer övergripande kvalitetsarbetet lägger man i självvärderingen stor vikt vid att lyfta fram den personal som har huvudansvar för kvalitetsarbete, utvärdering och uppföljning. Lärarutbildningsnämnden ansvarar för kontinuerlig uppföljning, och har en speciell utredningsenhet. Nämnden och

utbildningens lärare tar del av resultatet från den uppföljningen och andra utvärderingar. Det finns flera andra konkreta exempel, till exempel klargörande av examinatorns och den kursansvarigas uppgifter, programråd, kurs- och programutvärderingar samt hur resultaten av dessa leder till förändringar av utbildningen.

Självvärderingens beskrivningar bekräftas i stort genom intervjuerna, där det också framkommer hur UVK har utvärderats och förändrats som följd av detta. Genom utvärderingarna har lärosätet fått kunskap om brister i UVK-kursernas överlappande struktur (något som omtalats tidigare), och har som följd av detta genomfört uppföljande åtgärder för att koordinera kurserna bättre.

Uppföljningssystemet verkar med andra ord fungera, men förändringen av UVK-kursernas struktur är som tidigare noterats i den här bedömningen ännu i sin inledningsfas. Ett problem som lärosätet delar med flera andra är den låga svarsfrekvensen i de digitala enkätutvärderingarna, som därför kompletteras med mer löpande utvärdering. Bedömggruppen efterlyser ett fördjupat arbete för att öka svarsfrekvensen på de digitala utvärderingarna, och om det till exempel kan ske genom att man utvecklar de löpande formativa och muntliga utvärderingarna.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Lärosätet påtalar en ökande utmaning med att bristande skrivförmåga försvårar för en del studenter att slutföra sin utbildning. Lärosätet redogör i självvärderingen och intervjuerna ett omfattande analysarbete och åtgärder, t.ex. hur de arbetar med stöd till studenter att genomföra utbildningen i tid eller genom särskilt stöd till bibliotekets skrivverkstad, diagnostiska skrivprov, skrivhandledning och stöd till elever som inte har svenska som modersmål.

Bedömggruppen anser att lärosätet uppnår bedömningsgrunden, men att det finns utvecklingspotential inom området. Lärosätet är medvetet om problemen med avhopp, låg prestationsgrad och långsam genomströmning men kan behöva stärka stödet för studenterna ytterligare. Skälet är att de vidtagna åtgärderna inte varit helt framgångsrika, sett till att avhoppsfrekvensen anges som relativt hög. Som påpekas i intervjuer är problemet inte helt enkelt, eftersom avhoppet inte bara är kopplade till studenternas varierande studieförutsättningar, utan också till deras förväntningar, inte minst hos distansstudenter. Bedömggruppen menar att lärosätets insatser för att en lärarstudent ska genomgå utbildningen inte bara rör studievana, utan också måste vägas mot faktorer som studentens förväntningar, ambition och lämplighet.

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Studentperspektiv

Bedömning med motivering: *Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Bedömggruppen finner att studenterna har möjligheter att utveckla utbildningens innehåll och genomförande. Det sker enligt självvärderingen på flera nivåer genom möjlighet till deltagande och inflytande i samtliga beslutande och beredande organ vid lärosätet, där även dekanen regelbundet träffar studentkåren. Även studenternas synpunkter i kursvärderingar och löpande formativa utvärderingar har legat till grund för omfattande förändringar inom UVK.

Intervjuerna bekräftar i stort denna bild, där det bland annat framgår att möjligheten till inflytande verkligen finns, men att inte alla utnyttjar möjligheten. Utifrån intervjuerna och självvärderingen framkommer att studenterna har stort inflytande på utbildningen via studentkåren, lärarutbildningsnämnden och programrådet. Det är med andra ord i första hand via formella kanaler som studenterna har inflytande, medan de informella vägarna inte lyfts fram som lika framträdande, i alla fall inte lika mycket i Karlstad som i Musikhögskolan Ingesund.

Studenternas och alumnernas synpunkter har lett till en översyn av bland annat specialpedagogikens utrymme i UVK-kurserna, men även andra delar i UVK och VFU som t.ex. flerspråkighet, konflikthantering, betyg och bedömning. Detta är goda exempel på hur studenternas perspektiv tillvaratas och hur det i gengäld kan påverka utbildningen. Mot bakgrund av den kritik som riktats mot UVK Karlstad från studenthåll och som lett till flera förändringar, vill bedömargruppen också påpeka vikten av att den här delen av utbildningen också engagerar studenterna. Det är en utmaning för ett större lärosäte att inom UVK samla studenter från flera olika ämnen, men det är viktigt att studenterna ser värdet av dessa kurser och därför aktivt vill och kan påverka deras utformning och innehåll.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.*

Lärosätet visar enligt bedömargruppen i självvärderingen och intervjuerna att utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. I självvärderingen saknade bedömargruppen mer utförliga beskrivningar av hur UVK-kurser förbereder studenterna för ett föränderligt arbetsliv, men detta kompletterades under intervjuerna, med flera exempel på hur utbildningen i UVK och ämneskurser samt i samspel med aktiva lärare och VFU tar upp aspekter av detta, exempelvis hur digitaliseringen kan komma att påverka skolan. Bedömargruppen rekommenderar lärosätet att stärka detta område inom UVK, som del av det mer generella perspektiv på läraryrket som UVK ska bidra till, och som ger studenterna redskap att konstruktivt hantera framtida skolreformer.

Lärosätet redovisar ett väl utvecklat system för samarbete med regionen och enskilda skolor. I självvärderingen redovisas ett antal projekt med syfte att stärka skolkontakterna: Värmlandsmodellen, alumniverksamheten, Regionalt utvecklingscentrum för skola, samverkansgruppen inom Region Värmland för att samordna VFU, samt projektet Ledarskapsdidaktiker. Bedömargruppen anser att man i beskrivningen av dessa samarbeten på ett trovärdigt sätt visar hur de bidrar till att rusta läraren inför det framtida arbetslivet, och även bidrar till att påverka utbildningens utformning.

Samlat omdöme utbildningsvetenskaplig kärna

Bedömning med motivering: *Tillfredsställande*

Att bedömningsgrunder är tillfredsställande eller inte och att mål uppfylls eller inte inom utbildningsvetenskaplig kärna vägs samman med motsvarande bedömningar inom ämnes- och

ämnesdidaktiska studier. Denna sammanvägning framgår i det samlade omdömet för examenstillståndet, det vill säga för utbildningen i sin helhet.

Lärosätet har tillfredställande förutsättningar när det gäller personal och miljö för att bedriva den del som utgör den utbildningsvetenskapliga kärnan. Bland lärarna inom UVK återfinns både vetenskapligt kompetent personal och personal med professionell ämneslärarefarenhet. Den vetenskapliga kompetensen omfattar både ämnesdidaktik, allmändidaktik och pedagogik. Ett arbete för att stärka kompetensen på längre sikt har inletts, och det inbegriper att stärka den allmändidaktiska-pedagogiska kompetens och forskning som är relevant för UVK.

Ämneslärarutbildningen har delvis olika utformning i Karlstad och Ingesund (musiklärarutbildningen), och även om Karlstad har andra förutsättningar med många olika ämnesinriktningar så bör Karlstad sträva efter att mer integrera utbildningens olika delar, så att den bildar en tydlig helhet för studenter och lärare.

En särskild omständighet vad gäller utbildningsmiljön för UVK är att den förekommer i två skilda utbildningsmiljöer knutna till samma universitet: Karlstads universitet och Musikhögskolan Ingesund. UVK behandlas i huvudsak som en enhet i den här utvärderingen. Lärosätet har goda förutsättningar att bedriva lärarutbildning på grund av att det finns forskningsmiljöer, för både ämneskunskaper och ämnesdidaktik, och i viss utsträckning en allmän didaktisk miljö. Lärosätet (den del som finns i Karlstad) har fyra ämnesdidaktiska och didaktiska centrumbildningar som verkar ämnes- och fakultetsövergripande. Dessa centrumbildningar bedriver forskning som är praxisnära och yrkesrelevant. Överlag framträder en praktikorienterad miljö, som har nära samverkan med skolor för praktknära forskning. De centrumbildningar som finns har däremot i första hand gynnat ämnesinriktad forskning. Bedömarens gruppens menar att de nuvarande utbildningsmiljöerna i första hand knyter samman egen ämnesforskning med utbildning och praktik, men att forskning kopplad till UVK bör stärkas. Den allmänt didaktiska och pedagogiska forskningen behöver också tydligare komma studenterna till del via UVK och VFU. Bedömarens grupp anser att lärosätet bör arbeta för att skapa en mer integrerad lärarutbildning (Karlstad), där utbildningens olika delar (ämneskurser, UVK och VFU) och struktur är tydligt kommunicerad och förankrad bland studenter och lärare. Vid Musikhögskolan Ingesund är utbildningen tydligare integrerad. Att stärka formerna för rekrytering, samverkan med och utbildning av VFU-handledare är något som däremot både Karlstad och Ingesund bör utveckla, som grund för en sammanhållen utbildning.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls. Målet behandlas inom flera kurser, men med tyngdpunkt i kursen Vetenskaplig metod och utvecklingsarbete, som föregår det avslutande självständiga arbetet. Genomgående framträder en ambition att i kurserna knyta forskning till skolpraktiken. Tyngdpunkten ligger däremot främst på kvalitativ metodik, även om kvantitativ metodik också behandlas. Samordningen mellan UVK och ämnena för detta mål framträder som relativt svag. Ett framträdande inslag i utbildningen är att studenterna ska kunna bedriva skolutvecklande verksamhet på vetenskaplig grund, något som exempelvis lyfts fram som centralt i UVK-kursen Vetenskapsteori och utvecklingsarbete, och i den skriftliga, vetenskapligt grundade utvecklingsplan som studenterna ska arbeta fram under VFU utifrån sina praktikerfarenheter.

Målet om att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls. Underlagen ger flera belägg för att UVK och VFU

systematiskt och på olika sätt bidrar till att utveckla och pröva studenternas förmåga att kritiskt och självständigt väga erfarenheter mot forskningsrön.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls. Bedömaregruppen ser det huvudsakligen som positivt att ämneslärarutbildningen framstår som tydligt ämnesdidaktiskt inriktad och ser det som befogat att målet i första hand knyts till VFU. Lärosätet visar på ett i sin helhet övertygande sätt hur VFU och UVK bidrar till måluppfyllelse. Men det är önskvärt att lärosätet starkare förankrar och utvecklar UVK:s didaktiska och metodiska bidrag i utbildningen, samt tydliggör progressionen inom UVK och stärker samordningen mellan UVK, VFU och ämnen.

Målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i syfte att stimulera varje elevs lärande uppfylls. Bedömaregruppen konstaterar att lärosätet på ett huvudsakligen adekvat sätt argumenterar för hur den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) bidrar till att utveckla planering, genomförande och utvärdering av undervisningen, i relation till VFU. Lärosätet redogör för hur specialpedagogik behandlas inom UVK, och visar på ett övertygande sätt hur detta examineras kopplat till olika specialpedagogiska perspektiv. Intervjuerna ger däremot blandade vittnesmål om hur väl UVK i dessa två tappningar har förankrat detta målområde, särskilt gäller det för Karlstad som del av en kritik av hur UVK bedrivits och samordnats. Bedömaregruppen betonar därför vikten av att det revideringsarbete som inletts för att tydliggöra progressionen inom UVK samt fullfölja och utvärdera samordningen med övriga delar i utbildningen. Utifrån självvärderingen och intervjuerna understryker bedömaregruppen betydelsen av att inom UVK också ge utrymme åt de mer generella aspekterna av läraruppdraget, t.ex. mentorskap, föräldrakontakt, ordningsfrågor och andra frågor relaterade till "den pedagogiska verksamheten i övrigt".

Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter och hållbar utveckling uppfylls. Lärosätet visar övertygande hur studenternas förmåga att göra etiska och andra bedömningar utvecklas löpande inom UVK, och provas både i VFU och i olika UVK-kurser.

Jämställdhetsperspektivet beaktas inom utbildningen. Lärosätet redogör för ett omfattande, övergripande jämställdhetsarbete där lärarutbildningen och UVK prioriterats. Detta arbete innefattar både lärarutbildningens upplägg och personella aspekter. Vissa svagheter kan noteras när det gäller formuleringar av jämställdhetsmål i kurser, lärarhandledares kompetens att bedöma jämställdhetsaspekter samt en ojämn könsfördelning i lärarkåren.

Lärosätet har ett fungerande system för utvärdering, återkoppling och åtgärdsprogram. Utbildningen följs upp systematiskt och det har lett till ett omfattande revideringsarbete av UVK som går i riktning mot att förbättra samordningen inom UVK och i relation till utbildningens övriga delar. Man har också ett utförligt program för att understödja studenternas studier, men samtidigt är avhoppsfrekvensen ganska hög.

Studentperspektivet beaktas på ett tillfredsställande vis, främst genom olika formella kanaler, alltifrån möjlighet att delta och fatta beslut i programråd och lärarutbildningsnämnd till att framföra synpunkter i anslutning till enskilda kurser. Studenternas kritiska synpunkter på UVK framträder som en tungt vägande grund för den revidering av UVK som inletts.

Arbetslivsperspektivet i ett samtida och framtida perspektiv beaktas främst i VFU men också i UVK. Utbildningen bedrivs genom organiserad samverkan med skolor i regionen och olika regionala

nätverk. Flera exempel finns på hur utbildningen i UVK och ämneskurser samt i samspel med aktiva lärare och VFU tar upp aspekter av detta, exempelvis hur digitaliseringen kan komma att påverka skolan. Bedömggruppen rekommenderar lärosätet att stärka detta område inom UVK, som del av det mer generella perspektiv på läraryrket som UVK ska bidra till, och som ger studenterna redskap att konstruktivt hantera framtida skolreformer.

Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal

Bedömning med motivering: *Antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.*

Antalet lärare i samhällskunskap och den sammantagna kompetensen är god på lärosätet. I lärargruppen finns både vetenskapligt meriterad personal och personal med professionserfarenheter i form av egen lärarutbildning. Det finns också en blandning av personer med pedagogisk kompetens och ämneskompetens i både sociologi, statsvetenskap och nationalekonomi. Enligt lärartabellen, bekräftad vid intervjuerna, hämtas lärarkompetensen i nationalekonomi i form av en adjunkt från Södertörns högskola. Samhällskunskapen har därmed ingen egen kompetens i lärargruppen när det gäller nationalekonomi. I självvärderingen förklarar lärosätet bristen med att det har varit svårt att rekrytera disputerade nationalekonomer och att ingen disputerad nationalekonom med lärarexamen har sökt de utannonserade tjänsterna.

Bedömggruppen anser att det är en rimlig förklaring till den brist i nationalekonomisk kompetens som redovisas, men på lång sikt behöver lärosätet säkerställa egen kompetens inom nationalekonomi. Vid intervjuerna framkom att en sådan långsiktig lösning finns i och med att det finns en verksam doktorand med relevant ämnesinriktning.

I ämnesgruppen för samhällskunskap finns även ett antal historiker uppräknande. De utgör en väsentlig del av den totala lärargruppen. Lärosätet skriver i sin självvärdering att samhällskunskapen historiskt har starka band till statsvetenskap och historia, och på senare år även till sociologi, vilket förklarar fördelningen mellan discipliner. Argumentet övertygar inte, med tanke på samhällskunskapens nuvarande ämnesmässiga koppling. Även lärosätet kommenterar det i sin självvärdering. Där konstaterar man samhällskunskapens tvärvetenskapliga innehåll och att det baseras på statsvetenskaplig, sociologisk och nationalekonomisk ämnesteorier.

Kompletterande vetenskaplig kompetens inom ämnen som historia och juridik kan vara till fördel, men förutsättningen är att lärosätet har tillgodosett de centrala ämnesområdena för samhällskunskapen. Bedömggruppen menar att ämnet har god ämneskompetens inom både sociologi och statsvetenskap. Enligt intervjuerna kommer även den nationalekonomiska kompetensen säkras inom en inte alltför avlägsen framtid.

Totalt arbetar enligt lärartabellen 16 personer på lärosätet inom ämneskurserna i samhällskunskap. 88 procent av undervisningen sker med tillsvidareanställda lärare och drygt 80 procent av ämnesundervisningen sker med lärare som har ämneslärarexamen eller motsvarande. Den professionsrelaterade kompetensen förstärks av att en av adjunkterna delar sin tid mellan universitetet och gymnasieskolan. Lärarkårens sammansättning kan därmed beskrivas som att den har en stark och bred vetenskaplig, pedagogisk och professionsrelaterad kompetens på både kort och lång sikt. Den vetenskapliga och professionsrelaterade kompetensen förenas dessutom ofta hos samma personer.

Bedömggruppen menar utifrån det ovanstående att antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Utbildningsmiljö

Bedömning med motivering: *Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.*

Lärosätet har fyra ämnesdidaktiska och didaktiska centrumbildningar som verkar ämnes- och fakultetsövergripande. Samhällskunskapen är enligt självvärderingen nära knuten till den didaktiska centrumbildningen *Centrum för de samhällsvetenskapliga ämnernas didaktik (CSD)*. Ett centralt mål för CSD är att utveckla kunskap om undervisning och dess betydelse för elevernas möjligheter till lärande i de samhällsorienterade ämnena. Detta exemplifieras av lärosätet via

- a) redovisning av samarbetsprojekt med kommuner där verksamma lärare deltar i forskningscirklar
- b) att forskning inom CSD används som kurslitteratur i ämneskurser
- c) att CSD är medgrundare och ägare av den nordiska ämnesdidaktiska tidskriften *Nordidactica*. Artiklar från tidskriften används också i ämneskurserna.

CSD anordnar veckovisa forskningsseminarier där samhällskunskapsämnet personal deltar. Forskare från CSD ingår även i forskargruppen ROSE (*Research on subject-specific Education*), ett nätverk där ämnesdidaktiska forskare från olika ämnen samlas kring hur komparation mellan ämnen kan generera kunskap om undervisning och lärande.

Lärosätet redovisar också att det tagits initiativ till uppstart av ett nationellt nätverk för samhällskunskap och ämnesdidaktik, och att personal inom ämnet regelbundet deltar i nationella och nordiska konferenser om samhällskunskapsdidaktik. Personal inom samhällskunskapsämnet har också i uppdrag av Skolverket att bevaka forskning inom det samhällskunskaps- och SO-didaktiska fältet.

Bedömggruppen menar att det finns en vetenskaplig och professionsinriktad miljö för utbildningen. Verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen kunskap och förståelse

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom*

ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Samhällskunskap är som ämne tvärvetenskapligt och baseras på både statsvetenskaplig samt sociologisk och nationalekonomisk ämnesteorier. Ämnet är därmed till sin karaktär brett i sitt kunskapsinnehåll. Bedömaregruppen ser det som positivt, med tanke på utbildningens fokus, att begreppen samhälle och samhällsfrågor lyfts fram som centrala i undervisningen. Samhällskunskapen genomförs på lärosätet i form av kurser särskilt utformade för lärare, där studenterna har möjlighet att integrera ämnesteoriska och ämnesdidaktiska kunskaper. Därigenom beaktas att den ämnesteorier som förmedlas till studenterna har relevans för yrkesutövningen.

I självvärderingen anges att de två inledande terminerna i utbildningen tydligast svarar mot examensmålet om brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde, medan termin tre och fyra mer tydligt svarar mot examensmålets skrivningar om väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område. Lärosätet exemplifierar detta genom att hänvisa till att lärandemålen i den inledande terminen är centrerade kring aktiva verb med en lägre kognitiv svårighetsnivå, som att kunna *beskriva* och *redogöra* för ett ämnesteoriskt innehåll, medan aktiviteter längre fram i utbildningen centreras kring aktiva verb med en högre kognitiv svårighetsnivå, som att kunna *tolka*, *analysera*, *jämföra*, *planera*, *genomföra*, *argumentera*, *försvara*, *granska* och *opponera*. Argumentationen är övertygande.

Lärandeaktiviteterna består av föreläsningar med efterföljande formativa seminarier. Lärandemålet examineras bland annat genom ämnesteorisk salstentamen och med en ämnesdidaktisk skrivuppgift. Fördjupade kunskaper examineras genom att studenterna skriver självständiga texter och avslutande arbeten. Självvärderingen ger flera exempel på examinationer. De arbeten som har skickats in och bedömts föranleder inga kritiska reflektioner från bedömaregruppens sida.

Det finns även undervisningsinslag som kallas mikroundervisning i samtliga terminer, där de praktiska och teoretiska aktiviteterna kombineras. Mikroundervisningens betydelse för programmet bekräftades och underströks under intervjuerna. Bedömaregruppen ser mikroundervisningen som ett intressant inslag i programmets uppbyggnad.

Lärandemålets skrivning om fördjupade insikter i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete behandlas under termin ett i form av undervisningsinsatser och examination som berör vad samhällskunskap kan vara och hur den kan undervisas om. Det är inte tydligt motiverat varför inslaget är en fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Under termin tre har däremot studenterna en uppgift att tolka och jämföra aktuell samhällskunskapsdidaktisk forskning. Lärosätet ger därmed exempel på hur man i utbildningen beaktar kravet på insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Argumentationen i den delen av lärandemålet är däremot, i jämförelse med lärandemålets inledande delar, inte lika starkt motiverad.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visar kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Lärosätet visar i självvärderingen hur man behandlar kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa samt kvantitativa metoder i samhällskunskapen. Progressionen i utbildningen gestaltas även för detta examensmål genom att lärosätet resonerar om aktiva verb, med allt högre kognitiv svårighetsnivå ju längre fram i utbildningen studenterna kommer. De exemplifieras sedan från kursplan beskrivningarna.

Den tredje och fjärde terminen anges tydligast svara mot målet, även om inslag om det finns på samtliga terminer. Tredje och fjärde terminen innehåller metod- och vetenskapsteoretiska kurser och självständigt vetenskapligt skrivande. Examinationen sker genom självständiga arbeten, salstentamen och hemtentamen. En del av de fördjupade kunskaperna visas i studenternas självständiga arbete. De arbeten som har skickats in och bedömts föranleder inga kritiska reflektioner från bedömarens sida.

Lärosätet redovisar lärandemål på termin tre som behandlar dels vetenskapsteori, dels att beskriva och tolka grundläggande samhällsvetenskaplig metod med nominal-, ordinal- och intervalldata (kvantitativ metod). Någon motsvarande beskrivning av de kvalitativa metoderna görs inte. Intervjuerna gav ytterligare underlag för slutsatsen att lärosätet bör överväga att säkerställa en fylligare behandling av även kvalitativa metoder.

I lärosätets beskrivning framkommer ett innehåll som kan beskrivas som en fördjupad kunskap i vetenskapsteori, men grundläggande samhällsvetenskaplig metod kan svårtolkas som fördjupade metodkunskaper. Det framgår heller inte hur undervisningen om de kvalitativa forskningsmetoderna kan uppfylla kravet på att vara utgörande fördjupad nivå. Samtidigt redovisar lärosätet att metodundervisning även förekommer kopplad till uppsatsarbete på grundläggande och avancerad nivå. Intervjuerna gav underlag för slutsatsen att dessa kompletterar metodundervisningen i ämnet på ett nöjaktigt sätt. Intervjuerna visade också att lärosätet har en medvetenhet om lärandemålets betydelse för utbildningen.

I självvärderingens text framkommer att länken mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen framför allt sker via VFU-kurserna under utbildningens tredje termin. Lärandeaktiviteter utgörs av att studenterna planerar och genomför undervisning. Lärosätet diskuterar detta examensmål även i sin del ett, där en UVK-kurs i vetenskaplig metod och utvecklingsarbete anges vara en del av att uppfylla lärandemålet. Det självständiga arbetet anges slutligen som det främsta exemplet på hur lärandemålet uppfylls, även om man samtidigt ser en utvecklingspotential i att spegla forskningsresultat på vetenskaplig grund respektive beprövad erfarenhet.

Lärosätets diskussion om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt dess betydelse för yrkesutövningen är påtagligt kortfattat och allmänt skrivet. Det hade varit positivt om självvärderingen var fylligare i den delen och åtföljdes av exemplifieringar.

Bedömarens grupp menar att lärosätet uppfyller examensmålet om att utbildningen möjliggör att studenterna visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visar kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Samtidigt menar bedömarens grupp, baserat på

de kommentarer som ges ovan, att lärosätet inom detta område har skäl till ett fortsatt utvecklingsarbete av utbildningen.

Måluppfyllelse av examensmål i kunskapsformen färdighet och förmåga

Bedömning med motivering: *Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Lärosätet kommenterar detta mål både i självvärderingens del ett och två. Texten är i del ett dels ett allmänt resonemang om hur examensmålet återkommer i olika kurser, dels hur temat konkret examineras via t.ex. den didaktiska triangeln (relationen ämnesinnehåll – undervisning – student) och fältuppgifter. Mål tre kommenteras i självvärderingens övergripande del i relation till utbildningen. Därför kan det vara svårt att avgränsat exemplifiera på ett konkret sätt. Lärosätet visar samtidigt i självvärderingen att man arbetar med detta mål.

I självvärderingen diskuteras examensmålet i förhållande till ämnet samhällskunskap på ett mer preciserat sätt. Där framgår referenser till både lärandemål på kurser och i förhållande till uppsatsskrivande. I samtliga kurser finns en ambition att integrera ämnesteoretiskt och ämnesdidaktiskt stoff, vilket möjliggör att utveckla de förmågor som examensmålet anger. Aktiviteter som används för att utveckla olika förmågor är föreläsningar, grupparbete, diskussioner, examinationer och formativa seminarier.

I en examinationsuppgift ska studenten välja tre licentiatavhandlingar i forskningsgenren och utifrån avhandlingarna resonera om vilken kunskap om samhällskunskap som uttrycks i avhandlingarna, vilka forskningsfält de befinner sig i och vad som kan vara intressant att forska vidare om. I en annan examinationsuppgift ska studenterna utgå från ett tänkt forskningsprojekt om att i rollen som forskare utveckla samhällskunskap på mellanstadiet och med den utgångspunkten göra en problemformulering, argumentera för metod och skissa på ett analysätt utifrån en hermeneutisk ansats.

Från bedömargruppen menar vi att det ändå hade varit bättre för en utbildning till gymnasielärare i samhällskunskap om exemplifieringen skett med fokus på gymnasiet och inte mellanstadiet. I den fjärde terminen analyserar studenterna forskning om elevers, lärares och medborgares förhållningssätt till demokrati. Aktiviteter som används för att utveckla färdigheten är föreläsningar och formativa diskussioner som följer upp föreläsningarna. I en skriftlig examinationsuppgift, som seminariebehandlas, ska studenterna välja ett demokratiskt problem som är en utmaning att arbeta med i samhällskunskap.

Självvärderingen behandlar framför allt frågan om att kritiskt och självständigt ta tillvara, systematisera och reflektera över relevanta forskningsresultat, men mindre över egna och andras erfarenheter. Det saknas också en beskrivning av hur studenterna kan visa en fördjupad förmåga att bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten genom att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat. Det avslutande stycket i självvärderingen under det här lärandemålet hade med fördel kunnat utvecklas mer, även om bedömargruppen förstår de ämnesdidaktiska uppsatserna betydelse för att

uppfylla examensmålet. Intervjuerna kompletterade däremot på ett tillfyllest sätt innehållet i den här delen av självvärderingen. De arbeten som har skickats in och bedömts föranleder inga kritiska reflektioner från bedömargruppens sida.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Lärosätet kommenterar i självvärderingen VFU som särskilt betydelsefullt för att uppnå detta mål. I underlagen utvecklas texten om VFU-kursernas betydelse i samhällskunskapen. Ämnesdidaktik anges vara integrerad i samtliga kurser. Bedömargruppen menar att examensmålet krav på metodik innefattas av ämnesdidaktik och didaktik.

Ämnesteori och ämnesdidaktik anges sammanknutna i kurserna. Ett intressant sätt att bearbeta examensmålet kommenteras i lärosätets självvärdering i termer av "mikroundervisning". Den förekommer på flera kurser och beskrivs som att studenten, med utgångspunkt i begreppet transformation, anpassar ämnesteoretiskt innehåll till undervisning. Studenten får därefter agera lärare inför en grupp och leda en efterföljande diskussion om anpassningen. Mikroundervisningen kombineras med en skriftlig inlämning där studenten ska förhålla sig till valda teorier, transformation av ämnesinnehållet, styrdokument och didaktiska grundfrågor. I självvärderingen beskrivs hur konceptet med mikroundervisning gestaltas i olika kurser. Bedömargruppen finner att idén om mikroundervisning är ett innovativt inslag i undervisningen på programmet.

Under kurserna VFU 1 och VFU 2 utvecklas också ämnesdidaktiska förmågor och blir föremål för muntlig och skriftlig examination. I det självständiga arbetet, slutligen, ska studenterna formulera en ämnesdidaktisk fråga, där studenternas högre kognitiva förmågor prövas. Bedömargruppen tolkar texten i självvärderingen som att det är obligatoriskt att behandla en ämnesdidaktisk fråga.

Lärosätet kommenterar i självvärderingen den del av examensmålet som avser undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser. Men det saknas kommentarer om den del av lärandemålet som anger den verksamhet i övrigt som utbildningen avser. Vad detta avser i examensmålet är svårtolkat och bedömargruppen anser att den samlade text som redovisas för examensmålet är tillfyllest för vår bedömning av måluppfyllelsen. En kritisk reflektion är samtidigt att målet, tillsammans med ämnesteoretiska kunskaper, är centralt för en yrkesutbildning som ämneslärarutbildningen. Det är därför viktigt att en prövning av måluppfyllelsen möjliggör en kritisk granskning av lärandemål, arbetssätt och examination.

Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Det här examensmålet diskuteras i självvärderingens båda delar. Texten är i del ett konkret och visar hur målet säkerställs genom lärandemål och examinationer i olika kurser. I del två kommenteras examensmålet satt i relation till samhällskunskap. Planera, genomföra och bedöma utgör en tematik som lärosätet menar är integrerade i samtliga kurser. Det anknyter även examinationsmässig till den

"mikroundervisning" som bedrivs. Visst kunskapsinnehåll i kurserna kommenteras i självvärderingen och VFU lyfts fram som betydelsefull för uppnående av målet.

I självvärderingen anges att kurserna använder olika metoder och olika innehåll för att gradvis utveckla studenternas förmåga att självständigt och med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisningen. Förmågorna anges tränas och testas genom mikroundervisning och andra aktiviteter. En av examinationerna består av en ämnesdidaktisk gruppuppgift om klimatfrågan. Uppgiften tränar planering tillsammans med andra, genom att gruppen utformar en skriftlig lektionsplanering för området och tillämpar ämnesdidaktiska teorier. En annan examination består av en hemtentamen där studenterna bland annat ska utgå ifrån en sakfråga eller ett område inom internationell politik, för att sedan redogöra för hur området kan hanteras ur ett undervisningsperspektiv. Förmågorna övas och testas även genom VFU. Bedömggruppen menar att lärosätet med detta har visat att man beaktar examensmålet och att utbildningen genomförs på ett relevant sätt.

Lärosätet avslutar sin text om examensmålet med att ge en utvecklingsambition för framtiden. De skriver att tematiken planering, genomförande och utvärdering av undervisningen bör lyftas fram i det självständiga arbetet och att det bör formuleras ett lärandemål i kursen för det självständiga arbetet om att studenterna ska reflektera över hur den kunskap studien har genererat kan påverka planering och utveckling av undervisningen för att stimulera elevers lärande. Bedömggruppen menar att förslaget är intressant och stärker intrycket av att examensmålet är beaktat i utbildningen.

En kritisk reflektion är att lärosätets text huvudsakligen handlar om att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning. Det saknas text som kommenterar den pedagogiska verksamheten i övrigt. Intervjuerna gav någon ytterligare information om den delen. Vad som avses med examensmålet del om den pedagogiska verksamheten i övrigt är inte helt enkelt att fastslå och kan förstås på många olika sätt. Vi menar ändå att lärosätet hade kunnat kommentera eller problematisera den delen av examensmålet ytterligare. Samtidigt tycker vi att den redovisning som ges är tillräckligt för att täcka även den här delen av examensmålet.

Bedömggruppen menar att lärosätet har visat att utbildningen uppfyller kraven att studenterna ska visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt. Bedömggruppen menar samtidigt att den del av examensmålet som avser den pedagogiska verksamheten i övrigt behöver tydliggöras innehållsligt i det fortsatta utvecklingsarbetet av programmet.

Jämställdhet

Bedömning med motivering: *Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.*

Lärosätet beskriver i sin självvärdering att det finns en tydlig progression i samhällskunskapskurserna för jämställdhetsmålet. I likhet med deras beskrivningar av vissa andra examensmål så kommenteras deras användning av aktiva verb och hur de förhåller sig till de inledande terminerna jämfört med ett senare skede i utbildningen. Även för det här lärandemålet lyfts VFU-kurserna fram som betydelsefulla för måluppfyllelsen.

Kurserna använder olika metoder och olika innehåll för att gradvis utveckla studenternas förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i sin pedagogiska gärning som samhällskunskapslärare. Exempelvis ska studenterna, enligt ett lärandemål under den första terminen, beskriva och värdera hur faktorer som kön, etnicitet, klass och religion har betydelse för individens sociala levnadsvillkor och samhällsdeltagande. Läraktiviteterna utgörs av föreläsningar och formativa seminarier som följer upp föreläsningarna. Studenternas färdigheter examineras via en tentamen där en av uppgifterna är att förklara principer som upprätthåller genusystemet. En analys av samtliga författarnamn på kursernas litteraturlistor visar att män dominerar bland författarna. Ett utvecklingsområde är att undersöka om det har konsekvenser för vilka teoretiska och forskningsmässiga perspektiven som tas upp i utbildningen.

Lärosätet pekar på att samhällskunskapen historisk har haft en manlig dominans bland personalen och att detta fortfarande gäller. Därför prioriteras kvinnliga lärare vid nyanställningar. En analys av personalen på samtliga ämneskurser visar att kvinnlig personal saknas helt på tre av sju kurser. Av de personalinsatser som görs totalt i kurserna utförs en mycket stor andel av män. Sedan några år prioriteras kvinnor systematiskt vid nyanställning och den pågående fortbildningen av adjunkter medför också att könsfördelningen bland lektorer kan utjämnas. Kvinnlig nyanställd personal arbetar däremot främst inom grundlärarkurserna, i linje med sin yrkesmässiga profil.

Lärosätet visar att man beaktar och arbetar med examensmålet. Bedömgruppen menar att examensmålet är uppfyllt, men rekommenderar att lärosätet kontinuerligt och aktivt arbetar med uppföljning av personalens sammansättning och eventuella konsekvenser av denna. När det gäller kursernas innehåll kommer perspektivet jämställdhet studenterna till del.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömning med motivering: *Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.*

Lärosätet redovisar i sin självvärdering hur de arbetar med systematisk uppföljning av utbildningen, hur dessa insatser återrapporteras och hur de vid behov omsätts i åtgärder. Ett exempel på åtgärder som förs fram om samhällskunskapen är fler formativa seminarier.

Lärosätet redovisar att de har universitetsgemensamt utformade enkäter och särskilda utvärderingar på delkursnivå. Sammantaget finns på ämneslärarutbildningen tre formella vägar för uppföljning av studentsynpunkter på kursnivå – i form av standardiserade webbenkäter, delkursspecifika enkäter och schemalagd muntlig dialog. Ansvariga kursledare analyserar även studenternas resultat och föreslår vid behov åtgärder och förändringar till nästa kurstillfälle. De föreslagna åtgärderna behandlas inom arbetslaget och personalgruppen för den aktuella kursen, och vid ämnesmöten om det gäller mer omfattande förändringar. Kursutvärderingsanalyser publiceras på ämnets kurssidor på lärosätets webbplats för att tydligt kommunicera kursutvärderingarnas resultat.

Bedömgruppen anser att utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination systematiskt följs upp, att uppföljningarna vid behov omsätts i åtgärder och att återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Lärosätets självvärdering behandlar det här området, men mycket summariskt. Den åtgärd som lärosätet redovisar i relation till bedömningsgrunden är placeringen av en delkurs (*Att vara samhällskunskapslärare i dag och i morgon*) tidigt i utbildningen och att tydlig kommunikation om behörighetskrav och annat sker. Det är svårt att utifrån den skrivna texten säkert avgöra om eller hur väl lärosätet uppfyller lärandemålet i ämneslärarutbildningen i samhällskunskap. De genomförda intervjuerna gav däremot kompletterande information som har gjort bedömning möjlig.

Ett problem med programavbrott anges ha lett till åtgärder för att minska avbrotten. En åtgärd som har initierats är att tidigt i utbildningen introducera vad utbildningen innebär och har till syfte samt att skapa motivation och identifikation med det yrkesval som gjorts. Lärosätet anger även att de har kommunicerat vilket studiestöd universitetet kan erbjuda och vilka behörighetskrav som finns för kurserna. Lärosätets perspektiv och åtgärder för att studenterna ska genomföra utbildningen inom planerad studietid länkas till frågan om transparens, dvs. att studenterna ska veta vad utbildningen innebär och vilka krav som ställs för att klara utbildningen.

Bedömggruppen menar att lärosätet verkar för att studenterna genomför utbildningen inom planerad studietid. Vi menar samtidigt att lärosätet i sin självvärdering och i intervjuerna har beskrivit sitt arbete på ett kortfattat och tydligt sätt. Bedömggruppen hade alltså önskat en mer tydlig och fylld information gällande vad universitetet erbjuder för att hjälpa studenterna att fullfölja utbildningen.

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Studentperspektiv

Bedömning med motivering: *Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.*

Lärosätet redovisar i sin självvärdering hur studenterna får möjlighet att utveckla utbildningens innehåll. Detta görs företrädesvis genom att hänvisa till studentrepresentation i beslutande och beredande organ, systematiserade kursutvärderingar och dialog med personalen. I självvärderingens avslutande stycke om det här bedömningsområdet kommenteras även det viktiga informella inflytandet. Lärosätet skriver att ett exempel på ett mer informellt inflytande som rör enskilda studenters lärprocesser är utformandet av examinationsuppgifter. Detta länkas till mikroundervisningen med tillhörande skriftlig text. Examinationsformen ger dels studenterna tillfälle att öva undervisning samt att reflektera över och problematisera den, dels möjlighet att strukturerat fundera över och utveckla sina egna lärprocesser. Bedömggruppen menar däremot att det inte är tydligt hur det resonemanget är en beskrivning av hur bedömningsområdet uppfylls.

I samband med kursavslutningar hålls summeringar när studenterna via muntlig dialog får möjlighet att kommentera kurser ur ett helhetsperspektiv. Kursledare för då ett samtal med studenterna om den aktuella kursen. På ämnesråd möts kursledare och studentrepresentanter för att diskutera kursernas innehåll och form. Återkommande punkter på dagordningen är kopplingen lärandemål–kursinnehåll–examinationer, kurslitteratur, undervisningsformer och progression. Studenterna uppmanas att utse två representanter per kurs som för studenternas talan vid ämnesrådet.

Bedömggruppen menar att detta är ett bra arbetsätt, men hade gärna även sett kommentarer från lärosätet om studenternas delaktighet och engagemang i dessa frågor. De genomförda intervjuerna visade att lärosätet är medvetet om bedömningsområdet och beaktar det.

Bedömggruppen menar att lärosätet har visat att studenterna får möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Arbetsliv och samverkan

Bedömning med motivering: *Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.*

I självvärderingen redovisar lärosätet ett antal sätt som studenterna förbereds för förändringar i arbetslivet. VFU-kurserna lyfts fram som viktiga i detta avseende tillsammans med att yrkesverksamma lärare finns i utbildningen. Förutom att studenterna möter arbetslivet i form av yrkesverksamma lärare under sin VFU, så uppträder verksamma lärare på olika sätt i utbildningen. Exempelvis tillvaratas några tidigare lärarstuderandes erfarenheter av sina första år som lärare genom att de gästföreläser tidigt i programmet. Andra exempel är en verksam gymnasielärare som leder och undervisar i en delkurs om medier. Även representanter för andra yrkesgrupper förekommer. Ett exempel är en verksam lagman och förvaltningschef som ansvarar för undervisningen om rättsvetenskap och kriminologi samt organiserar studiebesök på tingsrätten. Andra föreläsningsinsatser inom samma tema görs av en företagsledare, författare och tidigare verksamma lärare samt en forskare och debattör.

Ett valt perspektiv på tematiken hållbar utveckling är att i utbildningen knyta den till ett förändrat samhälls- och yrkesliv. Tematiken fördjupas bland annat i termin tre som behandlar samhällsdeltagande, och där man belyser begreppet hållbar utveckling utifrån ett samhälls- och undervisningsperspektiv.

Lärosätet redovisar även ett antal internationaliseringsprojekt (Kenya och Indien), där samhällskunskapen medverkar. Bedömggruppen menar däremot att det inte är tydligt varför denna del av texten är en relevant beskrivning av insatser i förhållande till bedömningsområdet. Detta hade med fördel kunnat tydliggöras.

Bedömggruppen menar att en mer fyllig redovisning i självvärderingen av lärosätets insatser för det här bedömningsområdet hade underlättat för en större säkerhet i bedömningen. De genomförda intervjuerna var därför både viktiga och klagörande. Samtidigt är vi i bedömggruppen medvetna om de begränsningar i sidantal som gäller för lärosätets självvärdering.

Självvärderingens text om det här examensmålet är kortfattat. Bedömggruppen har uppfattat det som särskilt problematiskt att göra en bedömning av samverkan med det omgivande samhället. En samlad bild av självvärderingen och intervjuerna gör det ändå möjligt att bedöma att lärosätet har uppfyllt bedömningsområdet.

Samlat omdöme ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Bedömning med motivering: Tillfredsställande

Att bedömningsgrunder är tillfredsställande eller inte och att mål uppfylls eller inte inom ämnes- och ämnesdidaktiska studier vägs samman med motsvarande bedömningar inom utbildningsvetenskaplig kärna. Denna sammanvägning framgår i det samlade omdömet för examenstillståndet, det vill säga för utbildningen i sin helhet.

Lärarkåren på lärosätet utgör en stark och bred vetenskaplig, pedagogisk och professionsrelaterad kompetens. Den vetenskapliga och professionsrelaterade kompetensen förenas dessutom ofta hos samma personer. Den nationalekonomiska kompetensen kommer att säkerställas inom kort. Bedömggruppen menar att antalet lärare och deras sammantagna vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Lärosätet har en vetenskaplig och professionsinriktad miljö, och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Samhällskunskapens koppling till ämnesdidaktiska och didaktiska centrumbildningar som *Centrum för de samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik (CSD)* och *Research on subject-specific Education (ROSE)* är en styrka för utbildningen.

Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete uppfylls. Den ordnande strukturen för utbildningen som beskrivs genom aktiva verb med en lägre respektive högre kognitiv svårighetsnivå ju längre fram i utbildningen studenterna kommer övertygar i sin tydlighet. Bedömggruppen menar också att mikroundervisningen är ett intressant inslag i programmets uppbyggnad.

Målet om vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls. Samtidigt menar bedömggruppen att lärosätet har anledning till ett fortsatt utvecklingsarbete av undervisning i kvantitativa metoder. Lärosätets diskussion om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt dess betydelse för yrkesutövningen är dessutom påtagligt kortfattat och allmänt skrivet.

Målet att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls. Samtidigt hade bedömggruppen gärna sett en fylligare beskrivning av delar av examensmålet, t.ex. reflektioner om hur studenterna reflekterar över egna och andras erfarenheter.

Målet att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls. Ett intressant sätt att bearbeta examensmålet kommenteras i lärosätets självvärdering i termer av "mikroundervisning". Den förekommer på flera kurser och beskrivs som att studenten, med utgångspunkt i begreppet transformation, anpassar ämnesteoretiskt innehåll till undervisning.

Målet att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet för att stimulera varje elevs lärande uppfylls. Bedömggruppen menar däremot att den del av examensmålet som avser den pedagogiska verksamheten i övrigt behöver tydliggöras innehållsligt i det fortsatta utvecklingsarbetet av programmet.

Bedömargruppen menar att lärosätet har visat att bedömningsgrunderna uppfylls för jämställdhetsperspektivet (som för samhällskunskap är både ett ämnesinnehåll och en ämnesdidaktisk fråga i den pedagogiska verksamheten), uppföljning av utbildningen, studentperspektivet samt arbetsliv och samverkan. Lärosätets redovisning av sitt arbete om möjligheterna för studenterna att slutföra sin utbildning är kortfattad och otydlig, om än tillräcklig. På motsvarande sätt hade arbetet om samverkan med det omkringliggande samhället kunnat utvecklas ytterligare eller förtydligas.

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Delningssvar – synpunkter på preliminärt yttrande

Lärosäte: Karlstads universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning gymnasieskolan

Bilaga: Utbildningsvetenskaplig kärna

Karlstads universitet finner inga sakfel i yttrandena utan tackar för en väl utförd utvärdering som kommer att tjäna som underlag för kommande utvecklingsarbete. Rubriken blev dock fel. Utvärderingen gäller alla granskade undervisningsämnen.

Yrkesexamen

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig
1	2	1	Ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Utbildningsmiljö			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering

Jämställdhet			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Uppföljning, åtgärder och återkoppling			
Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Sida	Stycke	Rad	Korrigerig

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Delningssvar – synpunkter på preliminärt yttrande

Lärosäte: Karlstads universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning gymnasieskolan i undervisningsämnet samhällskunskap

Bilaga: Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Karlstads universitet tackar för en väl utförd utvärdering som kommer att tjäna som underlag för kommande utvecklingsarbete.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Personal			
Sida	Stycke	Rad	Korrigering
1	3	1-2	Historiker utgör inte en väsentlig del av den totala lärargruppen. Av sexton stycken i personalen utgörs två av historiker. Dessa svarar för 10 % respektive 5 % av undervisningen i kurserna, dessutom enbart i form av uppsatshandledning. Utöver dessa två förekommer en ämneslärare i samhällskunskap som visserligen också är doktorand i historia men anställd som samhällskunskapslärare.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Sida	Stycke	Rad	Korrigering
10	3	2-4	Vi menar att möjligheten att få en internationell utblick och internationella jämförelser som samarbeten med Indien och Kenya erbjuder är uppenbart relevanta exempel på samverkan med det omgivande samhället.